

VALTIONEUVOSTON ASETUS SUOMEN ELPYMIS- JA PALAUTUMISSUUNNITELMAN MUKAISIA ENERGIAINVESTOINTEJA VUOSINA 2022–2026 KOSKEVASTA TUESTA

1. Tausta

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/241 elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta, jäljempänä *elpymisasetus*, annettiin 12 päivänä helmikuuta 2021. Elpymis- ja palautumistukivälineen, jäljempänä myös *tukiväline*, tarkoituksena on tukea jäsenvaltioiden elpymistä Covid-19-kriisistä sekä puuttua Covid-19 -kriisin kielteisiin vaikutuksiin ja seurauksiin unionissa. Tukiväline on jäsennelty kuuteen pilariin seuraavasti: vihreä siirtymä; digitaalinen muutos; älykäs, kestävä ja osallistava kasvu, mukaan lukien taloudellinen yhteenkuuluvuus, työpaikat, tuottavuus, kilpailukyky, tutkimus, kehittäminen ja innovointi, sekä toimivat sisämarkkinat, joilla on vahvoja pk-yrityksiä; sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus; terveys ja taloudellinen, sosiaalinen ja institutionaalinen palautumiskyky muun muassa kriisivasteen ja kriisivalmiuden parantamiseksi; ja seuraavalle sukupolvelle, lapsille ja nuorille, suunnatut toimintapolitiikat, kuten koulutus ja osaaminen. Saadakseen rahoitustukea jäsenvaltioiden tulee esittää kansallinen elpymis- ja palautussuunnitelma, joka neuvoston tulee hyväksyä. Tukivälineen tavoitteena on antaa jäsenvaltioille rahoitustukea niiden elpymis- ja palautumissuunnitelmissa esitettyjen uudistusten ja investointien välitavoitteiden ja tavoitteiden saavuttamiseksi.

Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelma toimitettiin komissiolle 27 päivänä toukokuuta 2021. Suunnitelma on osa Suomen kestävä kasvun ohjelmaa, jolla pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti tuetaan ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä kasvua. Suomen kestävä kasvun ohjelma tukee laajasti Pariisin ilmastopimuksen ja EU:n Green Dealin eli vihreän kehityksen ohjelman tavoitteita ja sen eri osa-alueiden ja strategioiden toimeenpanoa sekä EU:n ja Suomen kunnianhimoisten hiilineutraaliustavoitteiden saavuttamista. Suunnitelma jakautuu neljään pilariin seuraavasti: vihreä siirtymä; digitalisaatio; työllisyys; ja sosiaali- ja terveydenhuolto. Vihreän siirtymän pilari koostuu useasta eri osa-alueesta. Vihreän siirtymän pilarin osa-alueiden alla on tarkoitus suunnitelman mukaan tukea muun muassa energainfrastruktuuri-investointeja, hukkalämmön talteenottoa, uutta energiateknologiaa, teollisuuden sähköistämishankkeita sekä vetyhankkeita.

Euroopan komissio julkisti myönteisen arvion Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmasta 4.10.2021. Neuvosto käsitteli ja hyväksyi neuvoston täytäntöönpanopäätöksen Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmasta tehdyn arvion hyväksymisestä (jäljempänä *neuvoston täytäntöönpanopäätös*) loka-marraskuussa 2021. Täytäntöönpanopäätös ja sen liite kuvaavat kunkin toimenpiteen ja määrittelevät toimenpiteiden välitavoitteet ja tavoitteet sekä määrittävät toimenpiteisiin liittyviä erityisiä ehtoja, mukaan lukien ei merkittävää haittaa -periaatteen soveltaminen toimenpiteitä toteutettaessa.

2. Tavoitteet

Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman mukainen energiatukiohjelma (jäljempänä *RRF-tukiohjelma*) liittyy hallitusohjelman jaksoon *Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi*. Tukiohjelman tavoitteena on edistää Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman mukaisia energiainvestointi- ja energiainfrastruktuurihankkeita, joilla vähennetään Suomen kasvihuonekaasupäästöjä ja jotka tukevat Suomen hiilineutraalisuustavoitteita. Tavoitteena on myös vähentää uusiutuvan energian ja uuden energiateknologian teknologisia ja taloudellisia riskejä muun muassa vetyhankkeissa ja uuden energiateknologian hankkeissa. Ei merkittävää haittaa -periaate on huomioitu tukiohjelman suunnittelussa huomioiden erityisesti Komission tiedonanto Tekniset ohjeet ”ei merkittävää haittaa” -periaatteen soveltamiseksi elpymis- ja palautumistukivälinettä koskevan asetuksen mukaisesti (2021/C 58/01).

3. Keskeiset ehdotukset

Valtionavustuslain (688/2001) 8 §:n nojalla annettaisiin uusi valtioneuvoston asetus Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman mukaisia energiainvestointeja vuosina 2022–2026 koskevasta tuesta. Asetus vastaisi sisällöltään hyvin pitkälti energiatuen myöntämiseen sovellettavaa voimassa olevaa energiatukiasetusta (VNA energiatuen myöntämisen yleisistä ehdoista vuosina 2018–2022 (1098/2017)). Asetuksessa säädettäisiin muun muassa tuettavista hankkeista, hyväksymisen edellytyksistä, tukitasoista ja hyväksyttävistä kustannuksista. Lisäksi asetuksessa vahvistettaisiin hankkeiden valmistumiseen ja raportointiin liittyviä määräaikoja, jotka perustuvat erityisesti elpymisasetuksessa ja neuvoston täytäntöönpanopäätöksessä määriteltyihin aikatauluihin.

Tukea voitaisiin myöntää Suomen elpymis- ja palautussuunnitelmassa, neuvoston täytäntöönpanopäätöksessä ja asetuksessa tarkemmin määritellyille energiainfrastruktuurihankkeille, uuden energiateknologian käyttöönottoon, vähähiilisen vedyn tuotantoon ja varastointiin, hiilidioksidin talteenottoon ja hyödyntämiseen sekä teollisuuden energiaprosessien sähköistämiseen ja vähähiilistämiseen.

Tuen myöntämisistä päättäisivät työ- ja elinkeinoministeriö sekä Innovaatiorahoituskeskus Business Finland, jäljempänä *Rahoituskeskus*, asetuksessa asetettujen raja-arvojen perusteella. Lisäksi Rahoituskeskus päättäisi tuen myöntämisestä Euroopan yhteistä etua koskeville tärkeille (*Important Projects of Common European Interest (IPCEI)*) vetyhankkeille.

4. Ehdotetun asetuksen sisältö

1 §. Soveltamisala.

Tuen myöntämiseen sovelletaan yleislakina valtionavustuslakia, jonka 8 §:n nojalla voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä lain soveltamisalaan kuuluvan valtionavustuksen talousarvion mukaisesta myöntämisestä, maksamisesta ja käytöstä. Asetuksenantovaltuuden nojalla annettaisiin valtioneuvoston asetus energiainfrastruktuuria, uuden energiateknologian käyttöönottoa, vähähiilisen vedyn tuotantoa ja varastointia, hiilidioksidin talteenottoa ja hyödyntämistä, teollisuuden prosessien sähköistämistä ja vähähiilistämistä koskevien hankkeiden tuen myöntämisestä, maksamisesta ja käytöstä. Tukea myönnettäisiin valtion talousarvion momentin 32.20.41 määrärahan puitteissa. Momentilla on tuen myöntämiseen liittyviä tarkennuksia.

Lisäksi asetuksella säädetään myös tuen myöntämisestä, maksamisesta ja käytöstä Euroopan yhteistä etua koskeville tärkeille vetyhankkeille, jäljempänä *IPCEI-hankkeet*. IPCEI-hankkeet liittyvät Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman ja neuvoston täytäntöönpanopäätöksen vähähiilistä vetyä koskeviin investointeihin.

Asetuksen nojalla ei voitaisi myöntää tukea muille kuin edellä mainituille elpymis- ja palautumissuunnitelman ja neuvoston täytäntöönpanopäätöksen mukaisille investoinneille ja IPCEI-hankkeille.

2 §. Määritelmät.

Pykälässä määriteltäisiin asetuksessa käytetyt keskeiset käsitteet.

Momentin 1 kohdassa säädettäisiin ei merkittävää haittaa -periaatteen määritelmästä. Määritelmä perustuu elpymisasetuksen 2 artiklan 6 kohtaan, jonka mukaan ei merkittävää haittaa -periaatteella tarkoitetaan sitä, että ei tueta eikä harjoiteta taloudellista toimintaa, joka aiheuttaa kestävä sijoittamista helpottavasta kehyksestä ja asetuksen (EU) 2019/2088 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2020/852, jäljempänä *luokitusjärjestelmäasetus*, 17 artiklassa tarkoitettua merkittävää haittaa tapauksen mukaan mille tahansa ympäristötavoitteista. Luokitusjärjestelmäasetus määrittelee, mitä merkittävällä haitalla tarkoitetaan kuuden ympäristötavoitteen kannalta. Esi-merkiksi luokitusjärjestelmäasetuksen 17 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan taloudellisen toiminnan katsotaan aiheuttavan merkittävää haittaa ilmastomuutoksen hillinnälle, jos kyseinen toiminta aiheuttaa merkittäviä kasvihuonekaasupäästöjä. Ei merkittävää haittaa -periaatetta tulee soveltaa noudattaen komission tiedonantoa Tekniset ohjeet ”ei merkittävää haittaa” -periaatteen soveltamiseksi elpymis- ja palautumistukivälinettä koskevan asetuksen mukaisesti (2021/C 58/01) (jäljempänä *komission tekniset ohjeet*). Ei merkittävää haittaa -periaatteen mukaisuuden osoittamisesta säädettäisiin tarkemmin asetuksen 6 pykälässä.

Momentin 2 kohdan mukaan hiilidioksidin talteenotolla tarkoitettaisiin hiilidioksidin talteenottoa siten, että hiilidioksidi ei vapaudu ilmakehään.

Momentin 3 kohdassa säädettäisiin hiilidioksidin hyödyntämisen määritelmästä. Määritelmän mukaan sillä tarkoitettaisiin hiilidioksidin käyttöä tuotteen tai polttoaineen valmistuksessa.

Momentin 4 kohdan mukaan hukkalämmöllä tarkoitettaisiin teollisuus- tai sähköntuotantolaitoksissa tai palvelualalla sivutuotteena väistämättä syntyvää lämpöä, joka katoaa käyttämättömänä ilmaan tai veteen, jos sitä ei johdeta kaukolämmitys- tai jäähdytysjärjestelmään, jos on käytetty tai käytetään yhteistuotantoprosessia taikka jos yhteistuotanto ei ole mahdollista. Määritelmä vastaisi (EU) 2018/2001 uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä (uudelleenlaadittu) annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (jäljempänä *RED II –direktiivi*) 2 artiklan toisen alakohdan 9 alakohdan mukaista hukkalämmön määritelmää. Vastaavasti hukkakylmä määriteltäisiin momentin 5 kohdassa.

Uusiutuva energia määriteltäisiin 6 kohdassa viittaamalla uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä annetun lain (1145/2020) 3 §:n 4 kohdassa tarkoitettuun uusiutuvaan energiaan. Kyseisen lainkohdan mukaan uusiutuvalla energialla tarkoitetaan tuuli- ja aurinkoenergiaa, geotermistä energiaa, ympäristön energiaa, vuorovesi- ja aaltoenergiaa ja muuta valtamerienergiaa, vesivoimaa ja biomassaa sekä kaatopaikoilla ja jätevedenpuhdistamoissa syntyvää kaasua ja biokaasua, joka ei ole peräisin fossiilisista lähteistä. Määritelmän sisältö perustuu RED II -direktiivissä säädettyyn.

Uusiutuvat polttoaineet määriteltäisiin momentin 7 kohdassa viittaamalla uusiutuvien polttoaineiden käytön edistämisestä liikenteessä annetun lain (446/2007, jäljempänä *jakeluvelvoitelaki*) 2 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuun uusiutuvien polttoaineiden määritelmään, jonka mukaan uusiutuvilla polttoaineilla tarkoitetaan biopolttoaineita, biokaasua ja muuta kuin biologista alkuperää olevia uusiutuvia nestemäisiä ja kaasumaisia liikenteen polttoaineita.

Momentin 8 kohdassa määriteltäisiin vähähiilinen vety. Vähähiilisellä vedyllä tarkoitettaisiin muusta kuin fossiilisesta aineesta valmistettua vetyä, kuten vedestä sähköä hyödyntäen tai tuotantoprosessien sivutuotteena valmistettua vetyä.

Momentin 9 mukaan biokaasulla tarkoitettaisiin biopolttoaineista, bionesteistä ja biomassapolttoaineista annetun lain (393/2013, jäljempänä *kestävyyslaki*) 4 §:n 8 kohdassa tarkoitettu biokaasua. Biokaasulla tarkoitetaan biomassasta tuotettuja kaasumaisia polttoaineita.

Momentin 10 kohdan mukaan vähähiilisellä kaasulla tarkoitettaisiin vähähiilistä vetyä, biokaasua tai kestävyyslain 4 §:n 16 kohdassa tarkoitettuja muuta kuin biologista alkuperää olevia uusiutuvia kaasumaisia liikenteen polttoaineita.

3 §. Valtionapuviranomainen.

Valtionapuviranomaiseksi säädettäisiin työ- ja elinkeinoministeriö sekä Rahoituskeskus. Hakemukset jakautuisivat kahden viranomaisen kesken siten, että työ- ja elinkeinoministeriö päättäisi tuen myöntämisestä sellaisiin hankkeisiin, joiden hyväksyttävät kustannukset ylittävät 5 000 000 euroa tai hankkeisiin, joihin liittyy uutta teknologiaa ja joiden hyväksyttävät kustannukset ylittävät 1 000 000 euroa. Rahoituskeskus käsitelisi muut tukihakemukset. Lisäksi Rahoituskeskus päättäisi tuen myöntämisestä Euroopan yhteistä etua koskeville tärkeille vetyhankkeille, jotka on ilmoitettu Euroopan yhteistä etua koskevien tärkeiden hankkeiden hakumenettelyyn. Hankkeen hyväksyttävien kustannusten määrään perustuva toimivallanjako vastaa voimassa olevassa energiatukiasetuksen jakoa lukuun ottamatta erityissäännöstä koskien IPCEI-hankkeita. Kyseinen työnjako ministeriön ja rahoituskeskuksen välillä on katsottu toimivaksi ratkaisuksi ja selkeyden vuoksi se ehdotetaan otettavaksi käyttöön myös tässä tukiohjelmassa. Rahoituskeskus koordinoi IPCEI-hakumenettelyä vetyhankkeiden osalta komission suuntaan, ja siten on perusteltua, että Rahoituskeskus hoitaisi RRF-tukiohjelman liittyvät valtionapuviranomaisen tehtävät kyseisten IPCEI-hankkeiden osalta.

4 §. Tuen soveltuvuus Euroopan unionin sisämarkkinoille.

Asetuksen mukainen tuki on valtiontukea, johon sovelletaan EU:n valtiontukisääntelyä. Valtiontuet ovat Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (jäljempänä myös *SEUT*) artiklan 107 kohdan 1 mukaan lähtökohtaisesti kiellettyjä. Artiklan 107 kohdissa 2 ja 3 määritellään kuitenkin poikkeukset, joiden nojalla tukitoimenpiteet voidaan hyväksyä. Kun valtiontuen kriteerit täyttyvät, tulee toimenpiteistä tehdä komissiolle valtiontuki-ilmoitus ennen tuen täytäntöönpanoa (ennakkoilmoitusmenettely). Ennakkoilmoitusta komissiolle ei vaadita, jos komissio on SEUT:n 108 artiklan 4 kohdan nojalla antamallaan asetuksella määrittänyt kyseisen tukimuodon sellaiseksi, että se voidaan vapauttaa ennakkoilmoitusmenettelystä ja tukijärjestelmä täyttää sille asetetut yleiset ja erityiset tuen myöntämisen edellytykset.

Pykälässä säädettäisiin tuen soveltuvuudesta Euroopan unionin sisämarkkinoille. Asetuksen mukaista tukiohjelmaa ei olisi tarkoitus hyväksyttää erikseen komissiolla, vaan pääsääntöisesti siihen sovellettaisiin kulloinkin voimassa olevaa SEUT:n 108 artiklan 4 kohdan nojalla annettua komission asetusta, joka tuettavien tukimuotojen osalta tämän asetuksen antohetkellä on tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annettu komission asetus (EU) N:o 651/2014, jäljempänä *ryhmäpoikkeusasetus*. Tarvittaessa komissiolta olisi kuitenkin saatava hyväksyntä yksittäisen tuen soveltuvuudesta sisämarkkinoille.

Pykälän 1 momentin mukaisesti tuen soveltuvuus sisämarkkinoille perustuisi kulloinkin voimassa olevaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 108 artiklan 4 kohdan nojalla annettuun komission asetukseen. Tuen myöntämisessä olisi noudatettava ryhmäpoikkeusasetuksen yhteisiä säännöksiä koskevaa I lukua ja valvontaa koskevaa II lukua sekä ympäristönsuojeluun myönnettyä tukea koskevia III luvun 7 jakson säännöksistä joko 38 artiklaa (Investointituki energiatehokkuustoimenpiteisiin), 41 artiklaa (Investointituki uusiutuvista energialähteistä tuotetun energian käytön edistämiseen), 46 artiklaa (Investointituki energiatehokkaaseen kaukolämmitykseen ja -jäähdytykseen) tai 48 artiklaa (Investointituki energiainfrastruktuurille). Voimassa olevan ryhmäpoikkeusasetuksen voimassaolo päättyy vuoden 2023 jälkeen, mutta sen sisältö saattaa muuttua jo vuoden 2022 aikana. Kulloinkin voimassa olevia kyseistä tukimuotoa koskevia EU:n valtioneuvoston säännöksiä sovellettaisiin tämän asetuksen nojalla myönnettävissä tuissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa ryhmäpoikkeusasetusta ei voida soveltaa. Tällöin tuen myöntäminen ja maksaminen edellyttäisi, että komissio hyväksyy kyseisen yksittäisen tuen sisämarkkinoille soveltuvaksi. Tuki voitaisiin tällöin kuitenkin myöntää ehdollisena. Ensinnäkin yksittäisen tuen myöntäminen edellyttäisi komission hyväksyntää, jos tuki ylittäisi ryhmäpoikkeusasetuksessa säädetyn kyseistä tukimuotoa koskevan ilmoituskynnysarvon. Ilmoituskynnysarvoista säädetään voimassa olevan ryhmäpoikkeusasetuksen 1 luvun 4 artiklassa. Energiainvestointihankkeen ilmoituskynnysarvo on pääsääntöisesti 15 miljoonaa euroa yritystä ja investointihanketta kohden asetuksessa erikseen määritellyjä poikkeuksia lukuun ottamatta (4 artiklan 4 kohta). Energiainfrastruktuurihankkeiden osalta kyseinen ilmoituskynnysarvo on 50 miljoonaa euroa yritystä ja investointihanketta kohden. Jos tukea haetaan kaukolämmön tai kaukojäähdytyksen jakeluverkolle, kyseinen raja on kuitenkin 20 miljoonaa euroa yritystä ja investointihanketta kohden. Pykälän 3 momentin mukaan jos hankkeeseen kohdistuisi useampi kuin yksi 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu ilmoituskynnysarvo, sovellettaisiin siihen alhaisinta ilmoituskynnysarvoa.

Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan komission hyväksyntä yksittäiselle tuelle vaadittaisiin myös, jos tuki ei kuuluisi ryhmäpoikkeusasetuksen tai myöhemmin sen korvaavan asetuksen soveltamisalaan. Lisäksi komission etukäteishyväksyntä vaadittaisiin, jos ryhmäpoikkeusasetuksessa ja myöhemmin sen korvaavassa asetuksessa säädetty tuen myöntämisen edellytykset tai tukimuotoa koskevat erityiset edellytykset eivät täyttyisi. Esimerkiksi jos tuki kohdistuisi jakeluvelvoitelain soveltamisalaan kuuluvan uusiutuvan polttoaineen tuotannon tai käytön edistämiseen liittyvään investointiin, tulisi se voimassa olevan ryhmäpoikkeusasetuksen mukaan notifioida komissiolle.

Asetuksen 5 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen sähkön energiainfrastruktuurihankkeiden osalta, tukea voitaisiin myöntää ainoastaan kantaverkonhaltijalle tai jakeluverkonhaltijalle. Näiden hankkeiden osalta ennakkoilmoitusta komissiolle ei lähtökohtaisesti vaadittaisi, sillä kyseisiin investointeihin ei sovelleta EU:n valtioneuvoston säännöksiä komission antaman asiakirjan infrastructure analytical grid for energy infrastructure (jäljempänä *tulkintaohjeasiakirja*) mukaisesti. Tulkintaohjeasiakirja sisältää listauksen kumulatiivisista edellytyksistä joiden tulee täytyä kyseisen hankkeen osalta, jotta jakelu- tai kantaverkonhaltijan toteuttamalla hankkeella ei voida katsoa olevan kilpailua

vääristäviä vaikutuksia. Kyseinen komission tulkintaohjeasiakirja ei ole sitova ja siten valtionapuviranomainen voi tapauskohtaisesti edellyttää hankkeen notifikaatiota tai muuta valtiontukisääntelyn mukaisuuteen liittyvää syvällisempää arviointia.

Komissio arvioisi yksittäisen tuen soveltuvuuden sisämarkkinoille soveltaen vuoden 2022 alusta voimaan tulevaa komission tiedonantoa ”Suuntaviivat valtiontuesta ilmaston- ja ympäristönsuojelulle sekä energia-alalle” jäljempänä ympäristö- ja energiatuen suuntaviivat.

Pykälän 4 momentin mukaan tuen myöntäminen Euroopan yhteistä etua koskeville tärkeille vetyhankkeille edellyttäisi, että komissio on hyväksynyt hankkeen sisämarkkinoille soveltuvaksi.

Pykälän 5 momentin mukaan 2 ja 4 momentissa tarkoitettu tuki olisi kuitenkin mahdollista myöntää ehdollisena, kunnes komissio on hyväksynyt tuen soveltuvaksi sisämarkkinoille.

Investointituen myöntämiseen ja maksamiseen liittyvän Euroopan unionin lainsäädännön noudattamisesta säädetään lisäksi valtionavustuslain 6 §:n 3 momentissa, 19 §:n 3 kohdassa ja 22 §:n 3 momentissa. Valtionavustuslain 6 §:n 3 momentin nojalla valtionavustus ei saa yhdessä muiden julkisten tukien kanssa ylittää EU:n tai Suomen lainsäädännössä säädettyä valtionavustuksen tai muun julkisen tuen enimmäismäärää. Lain 19 §:n 3 kohdan nojalla valtionapuviranomainen voi päätöksellään määrätä valtionavustuksen maksamisen keskeytettäväksi, jos EU:n lainsäädännössä edellytetään maksamisen keskeyttämistä. Lain 22 §:n 3 momentin nojalla valtionapuviranomainen voi päätöksellään myös määrätä valtionavustuksen maksamisen lopetettavaksi sekä jo maksetun valtionavustuksen takaisin perittäväksi, jos EU:n lainsäädännössä sitä edellytetään.

5 §. Tuettavat hankkeet.

Pykälän 1 momentin mukaan tukea voitaisiin myöntää Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman ja neuvoston täytäntöönpanopäätöksen mukaisiin energiainvestointihankkeisiin ja energiainfrastruktuurihankkeisiin, jotka valmistuvat viimeistään 30 kesäkuuta 2026. Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman ja neuvoston täytäntöönpanopäätöksen mukaiset energiainvestoinnit jaoteltaisiin energiainvestointihankkeisiin ja energiainfrastruktuurihankkeisiin. Koska hankemuotojen hyväksyttävät kustannukset sekä hankkeisiin kohdistetut erityiset edellytykset poikkeavat toisistaan jonkin verran, käytetään asetuksessa kyseistä jaottelua. Jos ei ole erikseen säädetty, soveltuvat asetuksen säännökset kuitenkin molempiin hankemuotoihin sekä 4 momentin mukaisiin IPCEI-hankkeisiin. Pykälän 4 momentin mukaan tukea voitaisiin myöntää myös sellaiselle hankkeelle, joka sisältäisi useita hankemuotoja. Tällöin kuitenkin tuen hakijalta edellytettäisiin kustannusten erittelyä eri hankemuodoittain.

Lisäksi pykälän 1 momentin mukaan hankkeen tulisi sijaita Suomessa tai Suomen aluevesillä. Tästä tukiohjelmasta ei voitaisi myöntää tukea hankkeelle, joka sijaitsee Ahvenanmaan maakunnassa. Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) nojalla tukiohjelmasta on pidettävä asiana, joka lain 18 §:n nojalla kuuluu maakunnan lainsäädäntövaltaan. Sen vuoksi tuen hakija ei olisi oikeutettu tässä asetuksessa säädettyyn tukeen, jos hanke sijaitsisi maakunnassa. Ahvenanmaan itsehallintolain 2 §:n nojalla maakunta käsittää sille itsehallintolain tullessa voimaan kuuluvan alueen sekä ne aluevedet, jotka voimassa olevien Suomen aluevesien rajoja koskevien säännösten mukaan välittömästi liittyvät tähän alueeseen. Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelma ja neuvoston täytäntöönpanopäätös sisältää erikseen oman kohtansa Ahvenanmaalla myönnettävästä tuesta.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan energiainvestointihanke voisi kohdistua uuden energiateknologian käyttöönottoon. Kohde vastaa neuvoston täytäntöönpanopäätöksen Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmasta tehdyn arvion hyväksymisestä liitteessä (jäljempänä *täytäntöönpanopäätöksen liite*) ensimmäisen pilarin A osassa energiajärjestelmän murros koskevassa kohdassa *Investointi 2 (PIC1I2): Investoinnit uuteen energiateknologiaan* kuvattuja hankkeita. Tämän kohdan nojalla tuettaisiin suunnitelman mukaan demonstraatiovaiheessa olevien laajamittaisten hankkeiden toteuttamista painottaen teknistä toteutettavuutta ja keskittyen erityisesti seuraaviin kokonaisuuksiin: i) merituulivoiman tuotanto, ii) liikenteen uusiutuvat polttoaineet (sähkölöpolttoaineet ja biopoltpolttoaineet), iii) polttoon perustumaton lämmön tuotanto, kuten geoenergia, jolla korvataan hiilen käyttöä ja iv) muut uusiutuvan energian hankkeet, kuten suuret liikennebiokaasun hankkeet, joissa hyödynnetään vähän käytettyjä syötteitä, laajamittaiset aurinkoenergiահankkeet sekä energian varastointia edistävät hankkeet.

Momentin 2 kohdan mukaan energiainvestointihanke voisi kohdistua vähähiilisen vedyn tuotantoon ja varastointiin taikka hiilidioksidin talteenottoon ja hyödyntämiseen. Kohteet vastaavat täytäntöönpanopäätöksen liitteessä ensimmäisen pilarin B osassa vihreää ja digitaalista siirtymää tukevat teollisuuden uudistukset ja investoinnit koskevassa kohdassa *Investointi 1 (PIC2I1): Vähähiilinen vety sekä hiilidioksidin talteenotto ja hyödyntäminen* kuvattuja hankkeita. Tuella rahoitettaisiin vähähiilisen vedyn tuotanto- ja varastointitekniologioiden kaupalliseen skaalaukseen liittyviä investointeja. Vähähiilinen vety on määritelty 2 §:n 8 kohdassa huomioiden, ettei elpymis- ja palautumissuunnitelman ja neuvoston täytäntöönpanopäätöksen mukaan tukea voisi myöntää vedyn tuotantoon maakaasusta. Hiilidioksidin talteenottoon ja hyödyntämiseen liittyviin hankkeisiin sisältyisivät muun muassa hankkeet, jotka kohdistuvat hiilidioksidin varastointiin.

Lisäksi momentin 3 kohdan mukaan energiainvestointihanke voisi kohdistua teollisuuden energia-prosessien suoraan sähköistämiseen tai vähähiilistämiseen. Kohteet vastaavat täytäntöönpanopäätöksen liitteessä ensimmäisen pilarin B osassa vihreää ja digitaalista siirtymää tukevat teollisuuden uudistukset ja investoinnit koskevassa kohdassa *Investointi 2 (PIC2I2): Teollisuuden prosessien suora sähköistäminen ja vähähiilistäminen* kuvattuja hankkeita. Hankkeilla on tarkoitus edistää suoraa sähköistämistä ja vähähiilisiä teollisuusprosesseja hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi teollisuudessa. Tämän kohdan nojalla tuettaisiin suunnitelman mukaan hankkeita, joiden tavoitteena on i) energiatehokkuuden parantaminen sähköistämällä lämmönkulutusta ja prosesseja ja ii) hybridiratkaisujen käyttöönotto ja lämpöpumpputeknologian ja ylijäämälämmön hyödyntäminen. Tarkoituksena on tukea teollisuuden valmistautumista siihen, että siihen, että fossiilisten polttoaineiden käytön tulisi merkittävästi vähentyä teollisuudessa hiilineutraaliuden saavuttamiseksi.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tukikelpoisista energiainfrastruktuurihankkeista. Momentin 1 kohdan mukaan energiainfrastruktuurihanke voisi kohdistua sähkön siirtoon tai jakeluun taikka näihin liittyviin älykkäisiin ratkaisuihin, jotka liittyvät uusiutuvan energian, esimerkiksi tuulivoiman liittämisestä kantaverkkoon ja uusien innovatiivisten teknologioiden käyttöönottoon jakeluverkoissa. Jakeluverkolla tarkoitetaan sähkömarkkinalain (588/2013) 4 §:n 2 kohdan mukaista jakeluverkkoa ja 3 kohdan mukaista suurjännitteistä jakeluverkkoa. Tukea voisi hakea ainoastaan kanta- ja jakeluverkonhaltijat tämän kohdan nojalla. Pykälän 3 momentin 2 kohdan mukaan energiainfrahanke voisi kohdistua hukkalämmön, -kylmän tai uusiutuvan energian hyödyntämiseen tai siirtoon kaukolämmitysjärjestelmiin tai näihin liittyviin älykkäisiin ratkaisuihin. Pykälän 3 momentin 3 kohdan mukaan energiainfrastruktuurihanke voisi kohdistua vähähiilisen kaasun siirtoon tai jakeluun taikka näihin liittyviin älykkäisiin ratkaisuihin. Listaus vastaa täytäntöönpanopäätöksen liitteessä ensimmäisessä pilarin A osassa energiajärjestelmän murrosta koskevassa kohdassa *Investointi 1 (PIC1I1): Energiainfrastruktuuri-investoinnit* kuvattuja hankkeita.

Pykälän 4 momentin mukaan tukea voitaisiin myöntää myös Euroopan yhteistä etua koskeviin tärkeisiin vetyhankkeisiin, joiden tukemisen Euroopan komissio on erillisen ilmoituksen perusteella hyväksynyt sisämarkkinoille soveltuvaksi.

6 §. Ei merkittävää haittaa –periaatteen mukaisuuden osoittaminen

Pykälässä säädettäisiin ei merkittävää haittaa periaatteen mukaisuuden osoittamisesta.

Pykälän 1 momentin mukaan tuen hakijan olisi osoitettava, että hanke täyttää ei merkittävää haittaa -periaatteen vaatimukset. Kyseisen periaatteen noudattaminen olisi edellytys hankkeen tukikelpoisuudelle. Vaatimus perustuu elpymisasetuksen 5 artiklaan, jonka mukaan tukivälineestä tuetaan ainoastaan sellaisia hankkeita, joissa noudatetaan ”ei merkittävää haittaa” -periaatetta. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, mitä periaatteen noudattamisen toteuttaminen hankkeessa käytännössä tarkoittaisi. Jotta hanke täyttäisi periaatteen vaatimukset ja olisi siten tukikelpoinen, se ei saisi aiheuttaa merkittävää haittaa perustuen kaksivaiheiseen haitta-arviointiin komission teknisten ohjeiden (2021/ C 58/01) mukaisesti. Kaksivaiheisessa arvioinnissa tuen hakijan olisi esitettävä arvio ympäristövaikutuksen merkittävyydestä, ja jos ympäristövaikutus on merkittävä, arvio siitä, aiheuttaako hanke merkittävää haittaa. Arviointi on tehtävä luokitusjärjestelmäasetuksen 17 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen ympäristötavoitteiden osalta. Tuen hakijan olisi ensin arvioitava, mitkä kyseisistä ympäristötavoitteista edellyttävät hankkeen yksityiskohtaista haitta-arviointia. Seuraavassa vaiheessa tuen hakijan olisi esitettävä yksityiskohtainen haitta-arviointi niiden ympäristötavoitteiden osalta, jotka sitä edellyttävät. Hanke ei myöskään saisi sisältää 3 momentissa säädetyn poissulkemislue-
telon mukaisia toimintoja.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin täytäntöönpanopäätöksen liitteen mukaisesta poissulkemislue-
lostasta eli toiminnoista, joille tukiohjelmasta ei voitaisi myöntää tukea. Momentin kohdat perustuvat Euroopan komission linjaukseen, joka on myös huomioitu täytäntöönpanopäätöksen liitteessä, jonka tarkoituksena on varmistaa, että tukea myönnetään vain sellaisille hankkeille, jotka täyttävät komission teknisten ohjeiden (2021/ C 58/01) ”ei merkittävää haittaa” -periaatteen erityisehdot. Momentin 1 kohdan mukaan tukea ei voisi myöntää fossiilisiin polttoaineisiin liittyviin toimintoihin, mukaan lukien tuotantoketjun loppupään käyttö. Pykälän 4 momentti sisältäisi poikkeuksen tästä kiellosta. Kyseisen säännöksen mukaan tukea voitaisiin kuitenkin myöntää sellaiselle maakaasua käyttävälle toiminnolle, joka koskee sähkön tai lämmön tuotantoa tai siihen liittyvään maakaasun siirto- ja jakeluinfrastruktuuriin liittyvään toimintoon. Tuen myöntäminen edellyttäisi kuitenkin tällöin myös sitä, että kyseiset toiminnot täyttävät komission teknisten ohjeiden liitteessä III esitetyt erityisehdot.

Momentin 2 kohdan mukaan tukea ei voisi myöntää Euroopan unionin päästökauppajärjestelmän mukaisiin toimintoihin, joiden ennakoitua kasvihuonekaasupäästöt eivät merkittävästi alita asiaankuuluvia vertailuarvoja. Päästökauppajärjestelmän soveltamisalaan kuuluville toimintoille laaditut vertailuarvot päästöoikeuksien jakamiseksi maksutta määräytyvät komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2021/447 mukaisesti. Pykälän 5 momentissa säädettäisiin kuitenkin poikkeuksesta, sillä kyseisen momentin mukaan tukea voitaisiin myöntää 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettulle toiminnolle, jolla saavutettavat ennakoitua kasvihuonekaasupäästöt eivät merkittävästi alita asianomaisia vertailuarvoja, jos tuen hakija antaisi hyväksyttävän selvityksen syistä, joiden vuoksi tämä ei ole mahdollista. Tuen hakijalta voidaan edellyttää kolmannen osapuolen arviota edellä mainituista syistä.

Momentin 3 kohdan mukaan tukea ei voisi myöntää kaatopaikkoihin, jätteenpolttolaitoksiin ja mekaanisiin biologisiin käsittelylaitoksiin liittyviin toimintoihin. Pykälän 6 ja 7 momentissa säädetäisiin poikkeuksesta tukikieltoon.

Momentin 4 kohdan mukaan tukea ei voisi myöntää toimintaan, jossa jätteen pitkäaikainen loppusijoitus voi aiheuttaa haittaa ympäristölle.

Pykälään 6 momentin mukaan sen estämättä mitä 3 momentin 3 kohdassa säädetään, tukea voitaisiin kuitenkin myöntää yksinomaan kierrätettäväksi kelpaamatonta vaarallista jätettä käsitteleviin jätteenpolttolaitoksiin liittyviin toimintoihin ja olemassa oleviin jätteenpolttolaitoksiin liittyviin toimintoihin. Momentin mukaan kyseisten toimintojen tarkoituksena tulisi olla energiatehokkuuden lisääminen, jätekaasujen talteenotto varastointia tai käyttöä varten taikka materiaalien talteenotto jätteenpolttolaitoksen tuhkasta. Tällöin tuen myöntäminen edellyttäisi lisäksi, että kyseiset toiminnot eivät lisää laitoksen jätteenkäsittelykapasiteettia tai pidennä sen käyttöikää. Tuenhakijan olisi osoitettava edellä mainittujen edellytysten täyttyminen laitostasolla. Tuen hakijalta voidaan edellyttää kolmannen osapuolen arviota edellytysten täyttymisestä.

Pykälän 7 momentin mukaan tukea voitaisiin lisäksi myöntää toimintoihin olemassa olevissa mekaanisissa biologisissa käsittelylaitoksissa, jos kyseisillä toiminnoilla lisätään laitoksen energiatehokkuutta tai asennetaan jälkikäteen kierrätysjärjestelmä eroteltujen jätteiden kierrätykseen biojätteen kompostoimiseksi tai anaerobiseksi mädätykseksi. Tuen myöntäminen edellyttäisi tällöin lisäksi, että kyseiset toiminnot eivät lisää laitoksen jätteenkäsittelykapasiteettia tai pidennä sen käyttöikää. Tuenhakijan olisi osoitettava edellä mainittujen edellytysten täyttyminen laitostasolla. Tuen hakijalta voidaan edellyttää kolmannen osapuolen arviota edellytysten täyttymisestä.

Pykälän 8 momentin mukaan tuen hakijan olisi lisäksi noudatettava hankkeessaan Suomen ja Euroopan unionin ympäristölainsäädäntöä.

7 §. Tuen myöntämisen yleiset ja erityiset edellytykset.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädetäisiin tuen myöntämisen edellytykseksi, että hanketta tai hankkeeseen sisältyvää uutta teknologiaa ei toteutettaisi ilman tukea. Keskeinen peruste valtiontuen myöntämiselle on tuen tarve, esimerkiksi hankkeen tai siihen sisältyvän uuden teknologian toteuttaminen ilman valtiontukea ei olisi taloudellisesti kannattavaa tai uuden teknologian käyttöönottoon liittyvä huomattava taloudellinen riski. Hankkeelle olisi mahdollista myöntää tukea ainoastaan, jos tuella on hankkeen käynnistävä vaikutus. Kun kyse on uudesta teknologiasta, tukea olisi mahdollista myöntää, jos tuella saadaan aikaan investointi uuteen teknologiaan.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan tuen myöntämisen edellytyksenä olisi, että ennen tuen hakemista hankkeessa ei olisi tehty sellaista sitovaa investointipäätöstä, päälaitetilausta tai päätöstä rakentamistyön aloittamisesta tai muuta sitoumusta, jonka jälkeen hankkeen peruuttaminen ei enää ilman merkittävää taloudellista menetystä olisi mahdollista. Koska Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman mukaisille investoinneille on neuvoston täytäntöönpanopäätöksessä asetettu sitova määräaika, tuen hakijoilla saattaa olla tarve tehdä valmistelevia töitä, kuten maatotita, jo ennen päätöstä tuen myöntämisestä. Tuen hakijat tekisivät toimet kuitenkin omalla riskillään. Hankkeen aloittamisen hakemuksen jättämisen jälkeen katsotaan kuitenkin täyttävän EU:n valtiontukisäätelyn mukaiset käynnistävän vaikutuksen periaatteet.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin poikkeuksesta 1 momentin 2 kohtaan. Tukea voitaisiin kuitenkin myöntää investointihankkeeseen sisältyvän uuden teknologian toteuttamiseen, sen sisältämälle energiatehokkuustoimenpiteelle tai muutoin rajatusti, jos hankkeeseen sisältyvää, jos kyseessä olevaa rajattua osuutta hankkeesta ei olisi käynnistetty 1 momentin 2 kohdan mukaisesti. Muilta osin hankkeen käynnistäminen ei olisi esteenä tuen myöntämiselle.

Pykälän 3 momentin mukaan tuen myöntämisen edellytyksenä olisi lisäksi, että tuen saaja rahoittaa hankkeesta vähintään 25 prosenttia sellaisella rahoituksella, johon ei liity julkista tukea. Edellytystä ei kuitenkaan sovellettaisi kunnan tai sen pääosin omistaman yhteisön hankkeeseen siltä osin kuin kyse on kunnan myöntämästä rahoituksesta.

Pykälän 4 momentissa asetettaisiin tietyille investoinneille lisäedellytyksiä tuen myöntämiselle. Momentin 1 kohdan mukaan tukea ei voisi myöntää sellaiselle energiatehokkuustoimenpiteelle, jonka tarkoituksena on varmistaa, että tuen saaja noudattaa jo hyväksytyjä unionin normeja, vaikka ne eivät olisi vielä voimassa. Kyseinen kohta perustuu ryhmäpoikkeusasetuksen 38 artiklan 2 kohdassa säädettyyn edellytykseen. Momentin 2 kohdan mukaan uusiutuvien polttoaineiden tuotantoa tai käyttöä koskevassa energiainvestointihankkeessa tuen myöntämisen edellytyksenä olisi myös, että investoinnin tarkoituksena on tuottaa kestävyyslain nojalla kestävyyskriteerien mukaisiksi osoitettuja uusiutuvia polttoaineita.

Momentin 3 kohdan mukaan biopolttoaineiden tai biokaasun tuotantoa tai käyttöä koskevassa energiainvestointihankkeissa ei tulisi käyttää raaka-aineena jakeluvelvoitelain 2 §:n 1 momentin 14 kohdassa tarkoitettuja ravinto- ja rehukasveja. Kyseisen lainkohdan mukaan ravintorehukasveilla tarkoitetaan paljon tärkkelystä sisältäviä viljelykasveja sekä sellaisia sokeri- tai öljykasveja, joita tuotetaan maatalousmaalla pääviljelykasvina, ei kuitenkaan tähteitä, jätteitä, lignoselluloosaa eikä sellaista väliaikaista kasvustoa, jonka käyttö ei lisää viljelymaan tarvetta.

Momentin 4 kohdan sähkön tai lämmitysenergian taikka jäähdytysenergian tuotantoa biomassapolttoaineista koskevassa energiainvestointihankkeessa tuen myöntämisen edellytyksenä olisi myös, että investoinnin tarkoituksena on käyttää kestävyyslain nojalla kestävyyskriteerien mukaisiksi osoitettuja biomassapolttoaineita. Lisäksi kohdan mukaan tuettavan laitoksen elinkaaren aikaiset kasvihuonekaasupäästöt tulisi olla vähintään 80 prosenttia pienemmät kuin korvaavan fossiilisen polttoaineen kasvihuonekaasupäästöt.

Momentin 5 kohdan mukaan kun kyseessä on tehokasta kaukolämmitystä tai -jäähdytystä koskeva hanke, tulisi hankkeen koskea joko hukkalämpöä tai hukkakylmää taikka tulisi hankkeella saavuttaa elinkaarenaikaiset kasvihuonekaasupäästöt, jotka ovat alle 100 grammaa hiilidioksidiekvivalenttia per kilowattitunti. Hanke voisi olla myös kehittynyt pilottijärjestelmä tai sen tulisi johtaa alhaisempiin lämpötilaolosuhteisiin kaukolämmitys- ja jäähdytysjärjestelmässä.

Momentin 6 kohdan mukaan tuen myöntämisen edellytyksenä olisi, että teollisuuden sähköistämistä koskevassa hankkeessa saavutetaan keskimäärin vähintään 30 prosentin vähennys suorissa ja epäsuorissa kasvihuonekaasupäästöissä verrattuna aikaisempiin päästöihin.

8 §. Tuen saaja.

Pykälän 1 momentin mukaan tukea voitaisiin myöntää yritykselle, kunnalle ja muulle yhteisölle. Jos kyse olisi 5 §:n 3 momentin 1 kohdan mukaisesta energiainfrastruktuurihankkeesta, tukea voitaisiin kuitenkin myöntää ainoastaan kantaverkonhaltijalle tai jakeluverkonhaltijalle.

Pykälän 2 momentin 1 ja 2 kohdan mukaan tukea ei myönnettäisi organisaatiolle, jonka toiminta rahoitetaan valtion talousarviosta, eikä valtion talousarviosta annetussa laissa (423/1988) tarkoitettuun taloushallinto-organisaatioon kuuluville virastoille, laitoksille ja muille toimielimille. Tukea ei myöskään myönnettäisi 3 kohdan mukaan valtionosuutta saavalle perustamishankkeen toteuttajalle.

Pykälän 2 momentin 4 kohdan mukaan tukea ei myönnettäisi asunto-osaakeyhtiölle, asuinkiinteistölle tai maataloille taikka näiden yhteyteen toteutettavalle hankkeelle. Tuen myöntäminen olisi kuitenkin mahdollista sellaiselle maatalan yhteydessä toteutettavalle hankkeelle, jossa tuetettava energia käytetään maatalouden tuotantotoiminnan ulkopuolella.

Pykälän 2 momentin 5 kohdan mukaan tukea ei voitaisi myöskään myöntää Euroopan unionin valtiontukisääntelyssä tarkoitettulle vaikeuksissa olevalle yritykselle. Rajoitus perustuu tällä hetkellä voimassa olevaan ryhmäpoikkeusasetukseen. Vaikeuksissa oleva yritys on tarkemmin määritelty ryhmäpoikkeusasetuksen 2 artiklan 18 kohdassa.

Pykälän 2 momentin 6 kohdan mukaan tukea ei olisi mahdollista myöntää yhteisölle, joka on joutunut ulosottotoimenpiteen kohteeksi, selvitystilaan, konkurssiin tai yrityksen saneerauksesta annetussa laissa (47/1993) tarkoitettuun saneerausmenettelyyn. Tällaisella yrityksellä ei voida katsoa olevan edellytyksiä toteuttaa hanketta. Tukea ei myöskään olisi mahdollista myöntää yhteisölle, joka ei ole noudattanut eräiden valtion tukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta annetun lain (300/2001) 1 §:ssä tarkoitettua tuen takaisinperintäpäätöstä. Kun komissio tekee päätöksen Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tuen maksamisen keskeyttämisestä tai takaisinperinnästä, komission päätös on pantava Suomessa viipymättä täytäntöön takaisinperinnästä vastuussa olevan viranomaisen päätöksellä. Kyseessä on ns. Deggendorf – ehto, jonka noudattaminen on tuen EU:n valtiotukisääntelyn mukaisuuden edellytys (ks. erityisesti komission tiedonanto ”Sääntöjenvastaisen ja sisämarkkinoille soveltumattoman valtiontuen takaisinperinnästä” (2019/C 247/01), jäljempänä *komission tiedonanto valtiontuen takaisinperinnästä*).

9 §. Tuen enimmäismäärä.

Pykälässä säädettäisiin hyväksyttävien kustannusten perusteella laskettavasta tuen enimmäismäärästä.

Pykälän 1 momentin mukaan myönnettävän tuen osuus hyväksyttävistä kustannuksista olisi 5 §:n 2 momentin mukaisessa energiainvestointihankkeessa ja 5 §:n 3 momentin 2 kohdan mukaisessa kaukolämmitysjärjestelmää koskevassa energiainfrastruktuurihankkeessa enintään 45 prosenttia. Jos kyse olisi energiatehokkuustoimenpiteestä, tuen osuus hyväksyttävistä kustannuksista on kuitenkin enintään 30 prosenttia. Jos kyse olisi 5 §:n 3 momentin 1 ja 3 kohdan mukaisesta energiainfrastruktuurihankkeesta, tuen osuus hyväksyttävistä kustannuksista on enintään 50 prosenttia. Tuen myöntäminen ja yksittäisen myönnettävän tuen tuki-intensiteetti perustuvat aina tapauskohtaiseen harkintaan. Harkintavaltaa ohjaavat hallintolain (434/2003) 6 §:stä ilmenevät yleiset hallinto-oikeudelliset periaatteet. Harkintavallan käytössä on pidettävä huolta ratkaisutoiminnan johdonmukaisuudesta ja tuen saajien tasapuolisesta kohtelusta. Tuki-intensiteetti ja siten myös tukimäärä määräytyisivät samoilla perusteilla samankaltaisissa tapauksissa. Lisäksi on otettava huomioon ryhmäpoikkeusasetuksen mukaiset tuki-intensiteettejä koskevat rajoitukset tai, jos ympäristö- ja energiatuen suuntaviivoja sovelletaan ryhmäpoikkeusasetuksen sijasta, mainittujen suuntaviivojen mukaiset rajoitukset tukimääriä harkittaessa.

Pykälän 2 momentin mukaan jos kyseessä olisi 5 §:n 5 momentin mukainen IPCEI-hanke, ei tuen enimmäismäärästä olisi tarpeen säätää erikseen asetuksessa, vaan Rahoituskeskus määrittäisi tuen määrän tapauskohtaisesti. Rahoituskeskuksen tulisi soveltaa määrittämisessä Euroopan yhteistä etua koskevia tärkeitä hankkeita edistävän valtiontuen sisämarkkinoille soveltuvuuden arviointiperusteista annettua komission tiedonantoa (C(2021) 8481 final, ei vielä asetuksen antohetkellä julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä), jäljempänä *IPCEI –valtiontukitiedonanto*. Rahoituskeskus määrittäisi tuen sallitun enimmäistason ottaen huomioon havaitun rahoitusvajeen suhteessa tukikelpoiisiin kustannuksiin. Tuki-intensiteetti voisi kattaa kaikki tukikelpoiset kustannukset, jos se olisi perusteltua rahoitusvajetta koskevan analyysin perusteella. IPCEI –valtiontukitiedonannon liitteessä määritetään yksityiskohtaisesti IPCEI-hankkeiden tukikelpoiset kustannukset.

10 §. Tuen hakeminen ja tukihakemus.

Pykälässä säädettäisiin tuen hakemisesta ja hakemuksen sisällöstä.

Pykälän 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö päättäisi tuen hakukierroksista ja niiden määräajoista. Tuen ensimmäinen hakukierros, olisi kohdistettu kokoluokaltaan suuremmille hankkeille.

Pykälän 2 momentin mukaan tukihakemus olisi toimitettava Rahoituskeskukselle, jolla on käytössään sähköinen asiointipalvelu. Rahoituskeskus siirtäisi hakemukset työ- ja elinkeinoministeriön käsiteltäväksi 3 §:n mukaisen työjaon mukaisesti.

Pykälän 3 momentin mukana tuen hakijan olisi esitettävä asian arvioimiseksi ja ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot. Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, mitä tietoja hakemuksessa ja sen liitteissä tulisi ainakin esittää. Tukihakemuksessa tulisi esittää pykälän 4 momentin mukaan hakijan virallinen nimi, osoite, sähköpostiosoite, yritys- ja yhteisötunnus sekä yrityksen koko, hankkeen ensisijainen 5 §:ssä tarkoitettu kohde, kuvaus hankkeesta ja sen toteuttamissuunnitelma ja –aikataulu. Hankekuvauksessa tulisi olla tieto esimerkiksi uusiutuvan energian tuotantokapasiteetista ja teollisuuden energiaprosessin sähköistämistä koskevien hankkeiden osalta muun muassa tieto primäärienergian säästöstä. Lisäksi tukihakemuksessa tulisi myös esittää arvio hankkeen energiataloudellisista vaikutuksista, kasvihuonekaasupäästövaikutuksista ja muista merkityksellisistä ympäristövaikutuksista sekä työllisyysvaikutuksista ja muista vaikutuksista, hankkeen eritelty kustannusarvio ja hankkeen rahoitussuunnitelma, vähimmäistukimäärä, joka arvioidaan tarvittavan hankkeen käynnistämiseen, ja tätä koskevat perustelut. Tukihakemukseen olisi liitettävä hankkeen kannattavuuslaskelma ilman tukea ja tuki mukaan laskien, selvitys hankkeeseen haetuista ja myönnettyistä muista julkisista tuista mukaan lukien Euroopan unionin myöntämät tuet.

Lisäksi hakemukseen tulisi liittää selvitys siitä, että ei merkittävää haittaa -periaate toteutuu hankkeessa. Periaatteen noudattaminen tulisi osoittaa 6 §:ssä säädetyn mukaisesti. Tuen hakijalta voidaan edellyttää kolmannen osapuolen arviota periaatteen täyttymisestä hankkeessa.

Pykälän 5 momentin mukaan jos kyseessä olisi uutta teknologiaa hyödyntävä hanke, tulisi hakemuksessa ja sen liitteissä selvittää teknologian uutuusarvo ja riskit sekä siihen liittyvät hyödyntämismahdollisuudet ja siitä aiheutuvat lisäkustannukset vastaavaa tavanomaista teknologian hyödyntävään hankkeeseen verrattuna. Uudella teknologialla tarkoitetaan sellaisia uudenlaisia ratkaisuja, joita ei ole Suomessa laajasti kokeiltu. Tyypillisesti kyse on ensimmäisestä tai ensimmäisistä demonstraatiolaitoksista. Uuden teknologian käyttöönottoon liittyy yleensä vastaavaan tavanomaisen teknologian

hankkeeseen nähden ylimääräisiä kustannuksia tai riskejä taikka molempia. Uuden teknologian hankkeilta voidaan edellyttää kolmannen osapuolen arviota teknologian uutuusarvosta. Uutta teknologiaa voisi sisältyä jokaiseen 5 §:n mukaiseen hankemuotoon, ja siten velvollisuus sen selvittämiseen koskisi hanketta, joka tukihakemuksen mukaan sisältäisi uutta teknologiaa hankemuodosta riippumatta.

Pykälän 6 momentin mukaan jos kyseessä olisi Euroopan yhteistä etua koskeva tärkeä vetyhanke, tulisi hakemuksen sisältää myös kyseisessä menettelyssä edellytetyt tiedot.

Pykälän 7 momentin mukaan useita 5 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja hankemuotoja sisältävän hankkeen tapauksessa tulisi hakemuksessa ja sen liitteissä eritellä kustannukset eri hankemuodoille.

11 §. Tukihakemusten vertailussa sovellettavat perusteet.

Pykälän mukaan valtionapuviranomainen päättäisi tuen myöntämisestä vertailemalla hankkeiden vaikuttavuutta Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmassa ja neuvoston täytäntöönpanopäätöksessä asetettuihin tavoitteisiin. Tukihakemusten kokonaisarvioinnissa ja vertailussa otettaisiin erityisesti huomioon hankkeiden energia- ja päästövaikutukset, kustannustehokkuus, toteutettavuus, hankkeisiin sisältyvän teknologian uutuusarvo ja teknologian tai hankkeen monistettavuus sekä hankkeiden muut vaikutukset. Hakemusten keskinäinen vertailu tehtäisiin hankemuotokohtaisesti vireillä olevien hakemusten kesken.

12 §. Energiainvestointihankkeen hyväksyttävät kustannukset.

Pykälässä säädettäisiin energiainvestointihankkeiden hyväksyttävistä kustannuksista.

Pykälän 1 momentin mukaan energiainvestointihankkeen hyväksyttäviä kustannuksia olisivat määrältään kohtuulliset kustannukset, jotka aiheutuvat koneiden ja laitteiden hankinnasta ja asennuksesta, rakennusten kustannukset, sekä rakennusteknisistä töistä, rakennustöiden valvonnasta, verkonhaltijan veloittamasta sähkön tai vähähiilisen kaasun tuotantoon kohdistuvasta liittymismaksusta ja rakennettavan kaukolämpölaitoksen kaukolämpöverkkoon liittämiseksi tarvittavan runkoputken rakentamisesta aiheutuvat kustannukset. Lisäksi hyväksyttäviä kustannuksia olisivat välittömästi investointiin liittyvien maa-alueiden hankinnasta aiheutuvat kustannukset siltä osin kuin ne eivät ylittäisi kymmentä prosenttia hankkeen hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista sekä raivaus- ja maanrakennustöistä aiheutuvat kustannukset. Myös valmistelu- ja suunnittelukustannukset olisivat hyväksyttäviä kustannuksia siltä osin kuin ne eivät ylittäisi 20 prosenttia hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista. Hyväksyttäviä kustannuksia olisivat lisäksi investoinnin kohteena olleen omaisuuden käyttöönotosta ja käyttöönoton edellyttämästä käyttöhenkilökunnan koulutuksesta aiheutuvat kustannukset. Hyväksyttäviin kustannuksiin olisi mahdollista sisällyttää myös investoinnin seurannasta aiheutuvat kustannukset enintään vuoden ajalta investoinnin kohteena olleen omaisuuden käyttöönotosta, jos se olisi perusteltua hankkeeseen liittyvien erityispiirteiden vuoksi tai muusta erityisestä syystä.

Yksittäisessä tuen myöntämistä koskevassa päätöksessä ratkaistaisiin aina tapauskohtaisesti, miltä osin 1 momentissa mainitut kustannukset hyväksytään. Harkintavaltaa ohjaavat hallintolain 6 §:n mukaiset yleiset hallinto-oikeudelliset periaatteet. Ratkaisutoiminnan tulisi olla johdonmukaista siten, että harkinnan kohteena olevia tosiseikkoja arvioidaan samankaltaisissa tapauksissa samoin perustein.

Pykälän 2 momentin nojalla energiainvestointihankkeen hyväksyttäviä kustannuksia eivät olisi tuen saajan maksamat palkat, yleiskustannukset, edustusmenot, korot ja muut rahoituskustannukset, muut

kuin 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetut liittymismaksut, valtion maksuperustelakiin (150/1992) perustuvat maksut (esim. ympäristöluvasta perittävä maksu), kustannusvaraukset eivätkä tuen saajan matkakustannukset ja tuen saajan osana tavaroiden tai palvelujen hankintahintaa maksamat arvonlisäverot, vaikka ne liittyisivät välillisesti tai välittömästi 1 momentissa tarkoitettuihin hyväksyttäviin kustannuksiin. Arvonlisäveron osuus voitaisiin hyväksyä tietyin edellytyksin kustannukseksi. 3 momentissa säädetyn poikkeuksen mukaan kustannukset voitaisiin kuitenkin hyväksyä arvonlisäverot sisältävien hankintahintojen mukaisina, jos rahoituksen saaja ei ole arvonlisäverovelvollinen. Lisäksi kustannukset voitaisiin hyväksyä arvonlisäverot sisältävien hankintahintojen mukaisina myös, jos ne liittyvät arvonlisäverottomaan toimintaan ja tavaroiden tai palvelujen hankintaan sisältyvä arvonlisävero jää tuen saajan lopulliseksi kustannukseksi.

Tukiohjelman ensisijaisena tarkoituksena on tukea investointeja ja siten tuki kohdistetaan ensi sijassa investointikustannuksiin eli koneisiin ja laitteisiin sekä rakennuksiin. Valtaosa tukiohjelmalla tuettavista hankkeista tulee todennäköisesti olemaan kokoluokaltaan melko suuria ja siten palkkakustannusten osuus jäänee vähäiseksi. Palkkojen hyväksyminen edellyttää mm. tuntitason seuranta ja erittelyä hankekohtaisesti. Siten jättämällä nämä kustannukset hyväksyttävien kustannusten ulkopuolelle, voidaan vähentää hallinnollista taakkaa niin tuen saajien kuin viranomaisienkin osalta. Tukimäärää harkittaessa voidaan kuitenkin ottaa huomioon investoinnin vaatimat kustannukset kokonaisuudessaan.

Pykälän 4 momentin mukaan, jos energiainvestointihanke rahoitettaisiin leasingilla, osamaksulla tai vastaavalla tavalla taikka toteutettaisiin energiatehokkuutta koskevan sopimuksen avulla, menoina voitaisiin hyväksyä enintään hankinnan ostohintaa vastaavat kustannukset, mutta ei hallinto-, rahoitus-, vakuutus-, korjaus-, huolto- tai muita vastaavia kustannuksia. Energiatehokkuutta koskevalla sopimuksella tarkoitetaan edunsaajan ja energian tuotannon tai käytön tehostamista edistävän toimenpiteen toteuttajan välistä sopimusta, jossa edunsaaja maksaa toimenpiteen toteuttajalle korvauksen sovittu energiansäästö tavoitteen mukaisesti (ks. myös energiatehokkuudesta, direktiivien 2009/125/EY ja 2010/30/EU muuttamisesta sekä direktiivien 2004/8/EY ja 2006/32/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2012/27/EU) 2 artiklan 27 kohdan määritelmä).

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin tuen saajaan etuyhteydessä olevalta taholta tehtyjen hankintojen kustannusten hyväksyttävyyttä. Tällaiset hankinnat eivät olisi kiellettyjä, mutta niiden kustannuksia voitaisiin hyväksyä ainoastaan siltä osin kuin tuen saaja osoittaisi kustannusten vastaavan omakustannehintaa. Liiketoimen osapuolten katsotaan olevan etuyhteydessä toisiinsa, jos toinen pystyy käyttämään toiseen nähden määräysvaltaa tai huomattavaa vaikutusvaltaa sen taloutta ja liiketoimintaa koskevassa päätöksenteossa taikka kolmannella osapuolella on yksin tai yhdessä lähipiirinsä kanssa määräysvalta liiketoimen molemmissa osapuolissa. Määritelmä vastaa IAS 24 –standardin mukaista lähipiirimääritelmää ja se on tarkoitettu tulkittavaksi yhteneväisesti standardin kanssa. Lähipiirisuhde syntyy joko määräysvallan perusteella tai taloutta ja liiketoimintaa koskevan huomattavan vaikutusvallan perusteella.

13 §. Energiainfrastruktuurihankkeen hyväksyttävät kustannukset.

Pykälässä säädettäisiin energiainfrastruktuurihankkeiden hyväksyttävistä kustannuksista.

Pykälän 1 momentin mukaan energiainfrastruktuurihankkeen hyväksyttäviä kustannuksia olisivat määrältään kohtuulliset kustannukset, jotka aiheutuvat siirto- ja jakeluverkkoon ja kaukolämpöjärjes-

telmään kuuluvien komponenttien, koneiden, laitteiden ja tietojärjestelmien hankinnasta ja asennuksesta, rakennusten kustannukset sekä rakennusteknisistä töistä ja rakennustöiden valvonnasta aiheutuvat kustannukset. Komponenteilla tarkoitettaisiin esimerkiksi sähköjohtoja, kaukolämpö- ja kaasuputkia. Lisäksi hyväksyttäviä kustannuksia olisivat välittömästi investointiin liittyvien maa-alueiden tai niiden käyttöoikeuden hankinnasta aiheutuvat kustannukset siltä osin kuin ne eivät ylitä kymmentä prosenttia hankkeen hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista sekä raivaus- ja maanrakennustöistä aiheutuvat kustannukset. Myös valmistelu- ja suunnittelukustannukset siltä osin kuin ne eivät ylitä 20:tä prosenttia hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista. Hyväksyttäviä kustannuksia olisivat myös investoinnin kohteena olleen omaisuuden käyttöönotosta ja käyttöönoton edellyttämästä käyttöhenkilökunnan koulutuksesta aiheutuvat kustannukset sekä investoinnin seurannasta aiheutuvat kustannukset enintään vuoden ajalta investoinnin kohteena olleen omaisuuden käyttöönotosta, jos se on perusteltua hankkeeseen liittyvien erityispiirteiden vuoksi tai muusta erityisestä syystä.

Pykälän 2 momentin nojalla energiainfrastruktuurihankkeen hyväksyttäviä kustannuksia eivät olisi tuen saajan maksamat palkat, yleiskustannukset, edustusmenot, korot ja muut rahoituskustannukset, valtion maksuperustelakiin (150/1992) perustuvat maksut, kustannusvaraukset, tuen saajan matkakustannukset eivätkä tuen saajan osana tavaroiden tai palvelujen hankintahintaa maksamat arvolisäverot, vaikka ne liittyisivät välillisesti tai välittömästi 1 momentissa tarkoitettuihin hyväksyttäviin kustannuksiin. Arvonlisävero voitaisiin hyväksyä tietyin edellytyksin kustannukseksi. 3 momentissa säädetyn poikkeuksen mukaan kustannukset voitaisiin kuitenkin hyväksyä arvonlisäverot sisältävien hankintahintojen mukaisina, jos rahoituksen saaja ei ole arvonlisäverovelvollinen. Lisäksi kustannukset voitaisiin hyväksyä arvonlisäverot sisältävien hankintahintojen mukaisina myös, jos ne liittyvät arvonlisäverottomaan toimintaan ja tavaroiden tai palvelujen hankintaan sisältyvä arvonlisävero jää tuen saajan lopulliseksi kustannukseksi.

Pykälän 4 momentin mukaan jos energiainfrastruktuurihanke rahoitettaisiin leasingilla, osamaksulla tai vastaavalla tavalla, menoina voitaisiin hyväksyä enintään hankinnan ostohintaa vastaavat kustannukset, mutta ei hallinto-, rahoitus-, vakuutus-, korjaus-, huolto- tai muita vastaavia kustannuksia. Pykälän 5 momentissa säädettäisiin vastaavalla tavalla kuin energiainvestointihankkeiden kohdalla tuen saajaan etuysteydessä olevalta taholta tehtyjen hankintojen kustannusten hyväksyttävyydestä.

14 §. Euroopan yhteistä etua koskevien tärkeiden vetyhankkeiden hyväksyttävät kustannukset

Pykälässä säädettäisiin IPCEI-hankkeiden hyväksyttävien kustannusten määrittämisestä, joka poikkeaa niin energiainvestointi- kuin energiainfranhankkeiden hyväksyttävistä kustannuksista. Kyseisten hankkeiden osalta Rahoituskeskuksen tulisi määritellä hyväksyttävät kustannukset IPCEI –valtiontukitiedonannon liitteen mukaisesti. Liitteessä määritetään yksityiskohtaisesti kyseisten hankkeiden tukikelpoiset kustannukset.

15 §. Tukipäätöksen muuttaminen

Pykälässä säädettäisiin tukipäätöksen muuttamisesta. Pykälän mukaan tuen myöntäjä voisi tuen saajan hakemuksesta erityisestä syystä muuttaa tukipäätöksessä määriteltyä tuen käyttötarkoitusta tai ehtoja. Tukipäätöstä ei ole mahdollista muuttaa kuin edellä mainittujen kohtien osalta.

16 §. Hakemus tuen maksatusta varten.

Pykälän 1 momentin mukaan tuki maksettaisiin hakemuksesta (maksatushakemus) jälkikäteen hankkeen edistymisen ja toteutuneiden, maksettujen kustannusten perusteella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin maksatuksen mahdollisesta jakaantumisesta eriin ja maksatushakemukseen sisällytettävistä tiedoista ja selvityksistä. Hankkeeseen myönnettyä tukea olisi mahdollista hakea maksuun yhdessä tai useammassa erässä. Tuen saajan tulisi jokaisen maksatushakemuksen yhteydessä esittää lausunto hankkeen edistymisestä sekä luotettava selvitys hankkeen toteutuneista ja maksetuista kustannuksista. Ensimmäisen erän maksatushakemuksen yhteydessä tai haettaessa tuki maksuun yhdessä erässä tulisi esittää selvitys hankkeen kokonaisrahoituksesta.

Hakemus viimeisen maksuerän maksamiseksi ja sen liitteenä lopputilitys tulisi toimittaa tuen myöntäjälle neljän kuukauden kuluessa siitä, kun hanke tukipäätöksen mukaisesti olisi saatettu päätökseen. Viimeisen erän maksatushakemuksessa tulisi antaa kustannusselvitys koko hankkeen toteutuneista kustannuksista. Tuen myöntäjä voisi erityisestä syystä tuen saajan ennen määrääjän päättymistä toimittamasta hakemuksesta myöntää jatkoaikaa viimeisen erän maksatushakemuksen toimittamista varten.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tilintarkastajan raportista viimeisen erän maksatushakemuksen yhteydessä. Momentissa säädettäisiin myös tilintarkastajasta tilanteissa, jossa tuen saaja on kunta, kuntayhtymä tai seurakunta. Lisäksi säädettäisiin yksinkertaistetusta menettelystä, jota olisi mahdollista soveltaa hankkeisiin, joissa ostolaskujen määrä on enintään viisi.

17 §. Tuen maksaminen.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin hankkeeseen myönnetyn tuen ensimmäisen maksatuserän maksamisesta. Ensimmäinen maksuerä olisi mahdollista maksaa, kun tuen saaja on tehnyt sitovan päälaiteilauksen ja aloittanut rakentamisen sekä kustannuksista vähintään 20 prosenttia on maksettu. Tuen saajalle olisi siten harkintavaltaa sen suhteen, miten myönnetty tuki jaetaan erillisiin maksatuseriin.

Pykälän 2 momentin mukaan investointihankkeeseen myönnetyn tuen viimeinen maksuerä voitaisiin maksaa, kun hanke olisi valmistunut, tuen kohteena oleva omaisuus olisi vakuutettu vahingon varalta sekä viimeisen erän maksatushakemus ja lopputilitys olisi hyväksytty. Viimeisen maksuerän tulisi aina olla vähintään 20 prosenttia myönnetystä tuesta, eikä tähän liittyisi harkintaa. Tuen viimeistä maksuerää koskevassa päätöksessä vahvistettaisiin tuen lopullinen määrä. Jos toteutuneet hyväksyttävät kustannukset jäisivät alle tukipäätöksessä mainitun määrän, lopullisen tuen suuruus olisi tukiprosentin mukainen osuus toteutuneista hyväksyttävistä kustannuksista.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin EU:n valtiontukisääntelyyn liittyvästä maksatuksen keskeyttämisvelvoitteesta. Komissio edellyttää, että jäsenvaltion viranomaiset sitoutuvat lykkäämään valtiontuen maksamista kaikille sellaisille yrityksille, jotka ovat saaneet aikaisemmin komission päätöksellä yhteismarkkinoille soveltumattomaksi määriteltyä sääntöjenvastaista tukea, kunnes kyseinen yritys on maksanut takaisin koko sääntöjenvastaisen tuen sekä siitä perittävän koron (ks. komission tiedonanto valtiontuen takaisinperinnästä). Eräiden valtion tukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta annetun lain (300/2001) 1 §:ssä säädetään kansallisesta menettelystä Suomessa, kun komissio tekee päätöksen Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun tuen maksamisen keskeyttämisestä tai takaisinperimisestä. Komission päätös on pantava Suomessa viipymättä täytäntöön takaisinperinnästä vastuussa olevan viranomaisen päätöksellä.

18 §. Omaisuuden käyttö- ja luovutusrajoitus.

Pykälässä säädettäisiin tuetun omaisuuden käyttö- ja luovutusrajoitusehdoista.

Valtionavustuslain 13 §:n 3 momentin mukaan jos valtionavustus on myönnetty tiettyä valtionavustuspäätöksessä määriteltyä käyttötarkoitusta varten käytettävän omaisuuden hankintaan, omaisuutta ei saa käyttää pysyvästi muuhun kuin valtionavustuspäätöksessä määriteltyyn käyttötarkoitukseen eikä omaisuuden omistus- tai hallintaoikeutta luovuttaa toiselle valtionavustuspäätöksessä määrättyinä valtionavustuksen kohteena olevan omaisuuden käyttöaikana. Lain 13 §:n 4 momentin mukaan 8 §:n nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa voidaan kuitenkin asettaa lyhyempikin käyttöaika, jos se on perusteltua valtionavustuksen käyttötarkoituksen kannalta. Asetuksella poikettaisiin edellä mainitusta omaisuuden käyttöaikaan sidotuista käyttö- ja luovutusrajoitusehdoista tuen saajan eduksi, koska se on katsottu perustelluksi huomioiden tuen käyttötarkoituksen ja sillä hankitun omaisuuden laadun ja todennäköisen taloudellisen käyttöajan.

Pykälän 1 momentin mukaan tuen kohteena ollutta omaisuutta tulisi käyttää tukipäätöksessä määrättyyn tarkoitukseen viiden vuoden ajan tukipäätöksessä määrätystä ajankohdasta eikä omaisuutta saisi mainittuna aikana luovuttaa toiselle taikka siirtää toisen omistukseen tai hallintaan. Omistusoikeus olisi kuitenkin mahdollista siirtää määräaikaaisesti rahoitusyhtiölle tai sitä vastaavalle, jos omaisuuden käyttö- ja hallintaoikeus säilyvät tuen saajalla. Käyttö- ja hallintaoikeus riittäisivät varmistamaan, että tuen kohde on tuen tavoitteiden kannalta tarkoitettussa käytössä ja tuen myöntäjä voi tätä luotettavasti valvoa.

Pykälän 2 momentin mukaan tuen myöntäjä voisi erityisestä syystä tuen saajan hakemuksesta myöntää poikkeuksen 1 momentissa säädetyistä käyttö- ja luovutusrajoituksista. Erityiseksi syyksi voitaisiin katsoa esimerkiksi liiketoimintakauppa. Poikkeuksen myöntämistä harkittaisiin tapauskohtaisesti. Tuen myöntäjän tulisi pystyä arvioimaan hakemuksen perusteella siirron saajan tukikelpoisuus ja että tällä olisi riittävät taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset jatkaa tuetun kohteen toimintaa tukipäätöksen mukaisesti. Tuen saajan on ilmoitettava tuen myöntäjälle käyttö- tai luovutusrajoituksen noudattamiseen vaikuttavasta olosuhteen muutoksesta 19 §:n 3 momentin mukaisesti. Tuen myöntäjällä tulee siten olla aina tiedossa taho, jonka hallinnassa ja/tai omistuksessa tuen kohteena ollut omaisuus on.

19 §. Tuen saajan selvitys- ja ilmoitusvelvollisuus.

Pykälän 1 momentin mukaan tuen saajan olisi viimeistään 30 kesäkuuta 2026 toimitettava työ- ja elinkeinoministeriölle ilmoitus hankkeen valmistumisesta. Ilmoitusta ei kuitenkaan tarvitsisi toimittaa, jos tuen saaja on toimittanut 16 §:n 2 momentissa tarkoitettua hakemuksen viimeisen maksuerän maksamiseksi ennen edellä mainittua päivämäärää. Työ- ja elinkeinoministeriö ohjeistaa tuen saajia kyseisen ilmoituksen sisällöstä.

Pykälän 2 momentin mukaan tuen saajan olisi toimitettava kahden vuoden kuluessa viimeisen tukierän maksamisesta tuen myöntäjälle selvitys hankkeen energiataloudellisista vaikutuksista, kasvi-huonekaasupäästövaikutuksista ja muista merkityksellisistä ympäristövaikutuksista sekä työllisyysvaikutuksista ja muista vaikutuksista.

Pykälän 3 momentin mukaan tuen saajan olisi ilmoitettava tuen myöntäjälle käyttö- tai luovutusrajoituksen noudattamiseen tai omaisuuden käyttöön tukipäätöksessä määrättyyn tarkoitukseen vaikuttavasta olosuhteiden muutoksesta välittömästi tapahtuman jälkeen, kuitenkin viimeistään kahden kuukauden kuluttua. Tuen myöntäjä voisi erityisestä syystä tuen saajan hakemuksesta päättää antaa ennakkotiedon siitä, edellyttääkö olosuhteiden muutos valtionavustuslaissa mainittuihin toimenpiteisiin ryhtymistä ja onko mahdollista myöntää poikkeus 18 §:n 2 momentin nojalla. Ennakkotietoa

koskevassa hakemuksessa tulisi esittää asian arvioimiseksi ja ratkaisemiseksi tarvittava selvitys. Tuen saaja voisi hakea ennakotietoa aikaisintaan kolme kuukautta ennen kuin olosuhteiden muutos olisi tarkoitus toteuttaa.

20 §. Tuen saajan kirjanpitovelvollisuus.

Pykälän mukaan tuen saajan tulisi pitää hankkeesta projektikirjanpitoa osana tuen saajan kirjanpitolain (1336/1997) mukaista kirjanpitoa erillisellä kustannuspaikalla tai tilillä taikka muulla tavalla siten, että tuen käytön valvonta on vaikeudetta mahdollista.

21 §. Voimaantulo.

Asetus tulisi voimaan 16 päivänä joulukuuta 2021. Asetus olisi voimassa vuoden 2026 loppuun. Tukea voitaisiin hakea, kun asetus on tullut voimaan.

Asetuksen voimaan tullessa voimassa olevan energiatukiasetuksen mukaiseen tukiohjelmaan tehty samaa hanketta koskeva tukihakemus ei olisi este tuen hakemiselle.

5. Esityksen vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Asetuksen mukaisella tukiohjelmalla toimeenpantaisiin Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmaa EU:n tukivälineen rahoituksen hyödyntämiseksi. Tuella edistettäisiin elpymis- ja palautumissuunnitelman mukaisten hankkeiden käynnistymistä ja toteuttamista. Asetusehdotuksella arvioidaan olevan myönteinen vaikutus työllisyyteen, talouden uudistumiseen ja kasvuun. Lisäksi tuen arvioidaan vaikuttavan myönteisesti uuden energiateknologian kaupallistamiseen.

RRF-tuen taloudelliset vaikutukset tuen saajille syntyisivät investoinneille maksettavasta tuesta. Tuki maksettaisiin jälkikäteen hankkeen edistymisen ja toteutuneiden, maksettujen kustannusten perusteella. Maksettava tuki kattaisi vain osan investointikustannuksista.

Ympäristövaikutukset

Esitys edistäisi Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanoa, sen sisältäminen tavoitteiden toteutumista ja siten myös kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä. Tukea saavat hankkeet edistävät uusiutuvan energian käyttöönottoa ja sähkö-, lämmitys- ja kaasuinfrastruktuuria sekä teollisuuden vety-, sähköistämisen ja muita vähähiilistämishankkeita. Valmistuessaan hankkeet vähentävät Suomen vuotuisia kasvihuonekaasupäästöjä.

Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Asetuksella on organisaatio- ja henkilöstövaikutuksia. Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman valvonta- ja hallintojärjestelmien toimeenpanosta aiheutuu lisääntyvää työtä muun muassa työ- ja elinkeinoministeriössä ja Business Finlandissa. Uuden tukiohjelman myötä työ- ja elinkeinoministeriön ja Business Finlandin tehtävien määrä lisääntyy. Työ- ja elinkeinoministeriön ja Business Finlandin tehtävät lisääntyvät erityisesti tukiohjelman valmisteluun ja hakemusten käsittelyyn liittyvien tehtävien osalta. Työ- ja elinkeinoministeriön resurssitarve on tukiohjelman toimeenpanon ja hakemuskäsittelyn ajaksi vuosien 2021 - 2026 välillä korkeintaan 4 henkilötyövuotta vuosittain painottuen

vuosiin 2021-2023. Business Finlandissa resurssitarpeen arvioidaan olevan korkeintaan 4 henkilötyövuotta vuosittain painottuen vuosiin 2021-2023. Henkilöstöresurssitarve voi toteutua edellä mainittua merkittävästi pienempänä erityisesti ohjelman loppuvaiheessa. Tukiohjelmaan hakeutuvien hankkeiden arvioidaan olevan pääosin suuria, minkä vuoksi hakemuskäsittely tulisi keskittymään työ- ja elinkeinoministeriölle. Business Finland vastaa erityisesti IPCEI-hankkeiden ja toiminnan hallinnoinnista.

6. Asian valmistelu

Asetus on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä. Valmistelun aikana on kuultu Rahoituskeskusta.

Asetusehdotus ja siihen liittyvä muistio ovat olleet lausunnolla 24.9.–20.10.2021 verkkopalvelussa www.lausuntopalvelu.fi. Lausuntoajan melko lyhyt kesto perustui asetuksen voimaantulon kiireellisyyteen, sillä Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman ja neuvoston täytäntöönpanopäätöksen mukaisesti tukiohjelman ensimmäinen hakukierros on avattava jo 2021 aikana. Lisäksi ehdotetussa tukiohjelmassa mahdollisten tuen hakijoiden piiri on rajattu, ja sen sisältö vastaa hyvin pitkälti energiatukiohjelman vakiintuneita periaatteita.

Lausuntopyyntö lähetettiin seuraaville tahoille: liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, ympäristöministeriö, Energiavirasto, Kilpailu- ja kuluttajavirasto KKV, Bioenergia ry, Innovaatorahoituskeskus Business Finland, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK ry, Energiateollisuus ry, Fingrid Oyj, Gasgrid Finland Oy, Kemiateollisuus ry, Lappeenrannan-Lahden teknillinen yliopisto (LUT), Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Metsäteollisuus ry, Motiva Oy, Paikallisvoima ry, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Suomen Biokierto ja Biokaasu ry, Suomen ElFi Oy, Suomen Kaasuyhdistys ry, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Suomen Lähienergialiitto ry, Suomen Lämpöpumppuyhdistys SULPU ry, Suomen Tuulivoimayhdistys ry, Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy, Teknologiateollisuus ry. Myös muut kuin tahot, joille lausuntopyyntö osoitettiin, saattoivat antaa lausuntonsa asetusehdotuksesta.

Lausunnon antoivat ABB Oy, Bioenergia ry, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK ry, Energiateollisuus ry, Finnsementti Oy, Gasgrid Finland Oy, Helen Oy, Innovaatorahoituskeskus Business Finland, Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy, Lappeenrannan-Lahden teknillinen yliopisto (LUT), Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, oikeusministeriö, Rakennusteollisuus RT ry, Suomen Biokierto ja Biokaasu ry, Suomen kaasuyhdistys ry, Suomen luonnonsuojeluliitto, Suomen Lähienergialiitto ry, Suomen Sähkökäyttäjät ry, Suomen Tuulivoimayhdistys ry, Teknologiateollisuus ry, Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy, valtiovarainministeriö, Vantaan Energia Oy ja Westenergy Oy.

Lausuntopyyntö ja saadut lausunnot ovat tutustuttavissa lausuntopalvelu.fi -sivustolla tai valtioneuvoston hankeikkunan julkisessa palvelussa osoitteessa valtioneuvosto.fi/hankkeet tunnuksella TEM049:00/2021.

Lausunnoissa suhtauduttiin yleisesti myönteisesti asetusluonnokseen ja sitä pidettiin kannatettavana. Esitetyn tuen nähtiin olevan erittäin hyödyllinen Suomen hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi. Erityisen tärkeänä nähtiin painotus Suomen vetytalouden käynnistymisen vauhdittamiseen ja uuden energiateknologian hankkeisiin, minkä nähtiin toimivan suomalaisen teknologiateollisuuden ponnahduslautana kansainvälisille markkinoille.

Lausunnoissa tuotiin esille, että tuettavien investointien läpileikkaavana pyrkimyksenä tulisi olla sähkön ja vedyn jalostusasteen nostaminen siten, että Suomesta ei tulisi vain raaka-aineen viejää vaan korkean jalostusasteen tuotteiden, niiden valmistusteknologian ja osaamisen vientimaa. Investointien tukemisessa tulisi kuitenkin varmistaa, että tuilla ei luoda kilpailevaa toimintaa jo toimiville yrityksille. Lisäksi toivottiin, että tukiohjelmassa huomioitaisiin sellaiset teknologiat, joita on lähitulevaisuudessa saatavilla kotimaisilta toimijoilta, ja että etusijalle asetettaisiin sellainen uusi energia- ja vähähiiliteknologia, jossa suomalaisella teollisuudella on erityisosaamista ja jolla on näköpiirissä kasvavaa kysyntää kansainvälisillä markkinoilla.

Lisäksi korostettiin, että investoinneille asetetut kriteerit tulee asetustasolla antaa sellaisina, että etenkin vähähiilisyystavoitteiden kannalta merkittäviä päästövähennyshankkeita ei suljeta ulos hakuprosessista. Tuki tulisi kyetä kohdistamaan kustannustehokkaisiin hankkeisiin, jotka ovat jo nyt valmiita toteutettavaksi.

Kireän aikataulun vuoksi pidettiin tärkeänä, että Business Finlandilla ja työ- ja elinkeinoministeriöllä on riittävästi resursseja hakemusten käsittelyyn ja tukipäätösten tekemiseen kohtuullisessa aikataulussa, sekä sitä, että rahoitushaun aukeamisesta ja aikatauluista tiedotetaan toiminnanharjoittajia laajasti.

Aikataulupaineiden takia lausunnoissa pidettiin tärkeänä myös sitä, että valmistelevien töiden teko ennen tukipäätöstä sallitaan. Nämä sallitut toimenpiteet tulisi kuitenkin määritellä tarkemmin.

Rahoituksen käytön tiukan aikataulun vuoksi lausunnoissa ehdotettiin, että varsinkin suurten ja pitkäkestoisten energiainfrastruktuurihankkeiden osalta hankkeen kokonaisuuden valmistumisen takaraja olisi myöhemmin kuin 2026. Vaihtoehtoisesti toivottiin, että tukea olisi tällaisessa tilanteessa mahdollista saada selkeästi rajattavissa oleviin osiin hankkeesta, eikä ehtona olisi koko energiainfrastruktuurihankkeen kokonaisuuden valmistuminen. Näin mahdollistettaisiin energajärjestelmälle merkittävimpien hankkeiden edistäminen. Asetukseen toivottiin lisäksi määrittelyä siitä, miten tukimekanismi toimii, jos hanke viivästyy aikataulusta.

Lausunnoissa esitettiin, että elpymis- ja palautumissuunnitelman mukaisille energiainvestoinneille tehtäisiin selkeä arviointikriteeristö, ja että investointien vaikuttavuusarviointi tehtäisiin sitä varten perustettavan riippumattoman toimielimen johdosta.

Vähähiilisen vedyn määritelmää toivottiin laajennettavan koskemaan myös bio-, jäte- tähdepohjaista vetyä, koska ne ovat kaasutus- ja pyrolyysiteknologioiden kautta relevantteja raaka-aineita. Lisäksi ehdotettiin, että tukea voisivat saada myös hankkeet, joiden lopputuote on vähähiilisestä vedystä valmistetut johdannaiset polttoaineet. Niiden käyttöönotto jo tietyissä olemassa olevissa käyttökohteissa loisi merkittävää kysyntää vähähiiliselle vedylle tukiohjelman voimassaoloaikana vuosina 2022-2026, kun puolestaan puhtaalle vedylle käyttökohteita on toistaiseksi vain rajoitetusti.

Jätekaasuille toivottiin tarkempaa määritelmää siten, että jätekaasuksi laskettaisiin myös hiilidioksidi, sillä hiilidioksidin talteenotto jätevoimaloissa on tärkeä askel kohti hiilineutraalia jätteiden energiahyötykäyttöä.

Ei merkittävää haittaa – periaatteen vaatimusten osalta päästökaupan vertailuarvojen merkittävää alittamista ei pidetty tarkoituksenmukaisena kriteerinä, koska silloin tuki ensisijaisesti ohjautuisi jo ennestään hyvin suoriutuviin kohteisiin. Lisäksi sen nähtiin voivan johtaa siihen, että merkittävää päästövähennys- ja uudistuspotentiaalia jäisi hyödyntämättä.

Muistioon kirjattua poikkeusta tilanteista, joissa jätteenpolttolaitoksille voidaan myöntää tukea, pidettiin olennaisen tärkeänä ja toivottiin sen lisäämistä asetustekstiin, jotta se tosiasiallisesti mahdollistaa tuen myöntämisen jätteenpolttolaitoksissa tapahtuville päästövähennysinvestoinneille.

Taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain (429/2016) mukaisesti yritystukineuvottelukunnalta on pyydetty lausunto siitä, täyttääkö suunniteltu tukijärjestelmä EU:n lainsäädännön valtiontuen edellytykset ja mitä valtiontukia koskevien säännösten mukaista menettelytapaa tukiviranomaisen on noudatettava. Yritystukineuvottelukunta on 3.12.2021 antamassaan lausunnossa puoltanut tukiohjelmaan ja todennut sen täyttävän EU:n lainsäädännön valtiontuen edellytykset. Neuvottelukunnan mukaan valtiontukea koskevana menettelytapana tukiohjelman tapauksessa voidaan soveltaa yleistä ryhmäpoikkeusasetusta. Mikäli yksittäinen energiatuki ylittää ryhmäpoikkeusasetuksen 4 artiklan mukaisen ilmoituskynnysarvon tai ei muutoin kuulu asetuksen soveltamisalaan, tuesta tulee tehdä ennakoilmoitus Euroopan komissiolle perussopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Ennakoilmoitusta edellyttävästä tuesta tulee pyytää yritystukineuvottelukunnan erillinen lausunto.

Yritystukineuvottelukunta kiinnitti huomioita lausunnossaan siihen, että tukea voidaan kohdentaa myös IPCEI-hankkeille ja ehdotti, että asetuksen perustelumuistiossa viitattaisiin laajemmin IPCEI – valtiontukisääntöihin. Neuvottelukunnan mukaan ns. Degendorf –ehdon osalta asetuksessa tulisi mainita tuen keskeyttämisen lisäksi, ettei tukea voida myöskään myöntää yritykselle, jota koskee komission antama takaisinperintäpätös.

Yritystukineuvottelukunta kiinnitti lisäksi huomiota siihen, että tukiohjelmaan sovellettavat nykyiset EU:n valtiontukisäännöt ovat voimassa 31.12.2023 saakka ja osa sovellettavista säännöistä saattaa muuttua jo vuoden 2022 aikana. Tarvittaessa tukiohjelman kansallista oikeusperustaa tulee muuttaa valtiontukisääntöjen muutosten edellyttämällä tavalla. Yritystukineuvottelukunta muistutti lausunnossaan myös, että komission 18.11.2021 antama kuudes lisäys tilapäisiin puitteisiin kattaa investointituet. Mikäli tilapäisten puitteiden mukaista investointitukimahdollisuutta haluttaisiin soveltaa tukiohjelman osalta, tukiohjelmasta tulisi tehdä ennakoilmoitus Euroopan komissiolle perussopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

Lausuntokierroksen jälkeen merkittävimmät muutokset kohdistuivat ei merkittävää haittaa -periaatteen noudattamisen osoittamista koskevan säännöksen lisäämiseen asetukseen (uusi 6 §). Lisäksi asetuksen 5 §:n mukaista hankemuotoluetteloa tarkistettiin vastaamaan neuvoston täytäntöönpanopäätöksen liitteen investointijaottelua. Sähkön energiainfrastruktuurihankkeiden osalta, tuen saajien piiri rajattiin kanta- ja jakeluverkonhaltijoihin. Asetukseen lisättiin työ- ja elinkeinoministeriölle toimivalta päättää hakukierroksien kohdistamisesta ja aikataulusta. Valtiovarainministeriön lausunnon perusteella arvonlisäveroa koskevia kirjauksia täsmennettiin niin asetustekstissä kuin muistiossa. Lausuntopalautteen perusteella asetuksen säännöskohtaisia perusteluja täsmennettiin.

Lausuntokierroksen jälkeen asetuksen voimaantuloa myös aikaistettiin parilla viikolla elpymis- ja palautumissuunnitelmassa ja neuvoston täytäntöönpanopäätöksessä asetetun välitavoitteen täyttämiseksi.

7. Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulemaan voimaan 16 päivänä joulukuuta 2021.